

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetni helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik szám alatti Trattner-károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatálnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívánató példányok iránt csupan a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetés és fölvétel is pontos és jutányos módon fogadatik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. (Kinevezés; halál; hegyaljai érdekek I; Torna, Szerém és Bihar megyék közgyűlései; a szerémi alispáni jelentés vége; Pest város tanácsához érkezett fels. intézkedések; a pesti műegyesület részvényfizetési részvényeseit illető műlapok átvétele iránt; adakozások a pesti vakok intézete számára; a balatoni társaság gyűlése; budapesti alagút-társaság közgyűlése; m. gazd. egyesület gyűlés-hirdetése; czáfolat Ungból; budapesti napló.)

Ausztria. (Az orosz czárnak Béssben tartózkodása; Trieszt Fiume és környékén földrengés; Ruszbach folyón állítandó híd állapotja; lombard-velencei vaspálya.)

Amerika. (Az északamerikai status congressusa megnyitása; elnökjelölés.)

Spanyolország. (A japságnak 1843ik év folytán fizetett öszszeg.)

Portugália. (Pénzügyi bonyolulások; a portugál népnek azorel szigetekből Braziliába kezdett kivándorlása; nagy burgonyatermés, de szűk szüret.)

Anglia. (A brit pártok további ismertetése 's állása; a miniszterium megújult; Peel jellemzése politikai oldalról.)

Franciaország. (A kamrák előleges ülése; küldött-ségek kinevezetése a király fogadására; elnök-jelöltek; a kamrák megnyitása; király fogadtatása 's trónbeszéd.)

Dánia. (Hekla hegy újabb dühögése.)

Olaszország. (Az orosz czár olaszországi magaviselele 's adakozása.) **Értesítő.**

Magyar- és Erdélyország.

(Cs. s. ap. kir. Főlsége Lukács János fogalmazó gyakornokot a magy. kir. udv. kanczariánál tiszlv. udv. fogalmazóvá méltóztatott legkegy. kinevezni.)

Assa- és ablanec-kürti GHYCYZ KÁROLY, Nyitra vármegyének másod alispánja élte 40ik évében, tizenegy napig tartott ideg-lázban, 1845. november 29kén jobblétre szenderült 's tetemei a családi sírboltba Aponyban takarítottak el. Béke hamvaira!

Hegyaljai érdekek. I.

A' nemzeti élet teendői körét mindenkor ama körülmények jelölik ki, mellyek magát a' nemzetet határozzák. E' különböző stadiumoknak megvannak külön érdekeik 's mi megszoktuk azokat kor szükségeseinek nevezni. Életszükséggek azért, mivel a' nép jóllétének magas tényezője, mellyek a' nemzet jövőjét föltételezik. Ha századunk ez ügyben elvért keresne meg, azt mondanók: igyekezzetek, mind szellemi, mind anyagi erőket teremteni, terményző erőiteket mindinkább kifejteni; de mindenek felett semmit nem veszteni; különben a' pangás és nyomorúság csak váltogatni fogja egymást rajtatok. És ha ismét kérdenének, azt válaszolnók: tegyétek, hogy mennél többen élvezhessék az alkotvány melegét, osszátok meg szabadtékaikat, a' teherviselést, hogy bércezen és völgyön egyenlőn mondhasa mindenki: „hazám! — csak istenért ne feledkeztek arról meg, hogy legyünk, — igen hogy legyünk, — majd arról is hogy jobban legyünk; — de most hogy legyünk. Ez szülte tollamból a' hegyaljai érdekeket.

A' ki nem ismeri Magyarország ezen, hogy ugy nevezem, bortartományát, 's azon hasznokat, mellyek általa közvetve és közvetlenül az egész hazára áradának, — a' ki nem izelte a' hegyaljai nemes borokat, 's Tokaj nedvének isteni italától nemesb tettekre nem hevült, — az olvassa meg a' történetek évkönyveit, vagy jőjön hozzánk, — és mi meg fogjuk mutatni ama hegyeket, mellyek a' nap sugárainak kelettől nyugatig, mintegy alá vannak teremtve, 's elmondandjuk: e' bortóké azok, mellyek aranymézes nedveiből a' közép századokban a' pápák is csak ünnepeken ittak; elmondandjuk, hogy egykor szabad Lengyelország jólléte folyamán özönlő be aranyait 's gazdagitá lakosinkat, most pedig ennek megszüntével köz elszegényüléssel, 's jóllétünk perczenkénti haldoklásával siratjuk a' nemzeti temetőt, mellybe történetek által testvéresült rokonink döltek. 'S ez ügy, mint oly tárgy, melly koránsem egyesek szabadtékái tekintetéből, mint ez sokaknak látszik, — mert ott, hol mindenki részt vehet a' szabadtékában, azonnal a' szabadságünk elő; — hanem mint közönséges terményző erők megmentése igényli figyelemünket, 's lehet teendőink tömkelegében közérdekű értekezési anyag.

Ha mindenfelől kiáltó szükségünk kötelességünkbe nem tennék is azt, hogy hosszabb fejtegetéseket kerülve, lehető legrövidebben igyekezzünk értetni, akkor nem zeti szempontból bővebben tekintenék e' tárgyba, most azonban a' nélkül hogy hegyaljai érdekinket egy czikkel előzőnk meg, melly arról kezeskednék, hogy jól kitapintottuk feladásunk egymásutánját, kénytelenek vagyunk bevezető elvünket e' szavakban kimondani: legyünk figyelemmel amaz anyagokra, mellyek a' terményző kezeiből kikerülvén, azonnal a' kereskedés hasznos tárgyává lehetnek. 'S ezt jól értsük meg, mert vannak a' természetnek oly adományai is, mellyek a' nélkül hogy sok kézen mennének által, a' természetnek azonnal gazdagon fizetik meg magokat. — Különösen áll ez oly anyagoknál, mellyeknek csak egy céljok van. — Mindenek fölött pedig ott, hol a' természet megkülönböztetileg teszi működését, mint ez nálunk a' hegy-

aljai bortermesztésnél áll. E' szó alatt hegyaljaiak' mi nem egyedül a' bekelezett birtokosokat, hanem a' megyénkülieket is értjük, 's így tekintve, a' mint valóban van is, átmérőleg nem leend tulságos számítás azt állitnunk, hogy benne fél Magyarország előkelői közvetlenül érdekeltnek, miből aztán igen tisztán kiviláglik, hogy a' provincia- lis érdekeket nemzeti érdekeké szükség fölemelnünk. —

Midőn ily nagyobb szerű tárgyat magasb szempontokból teszünk által gondolatink mezejére, nem esnek czélon kívül annak egész multját éber figyelemmel kísérnünk, mert a' mult mindenkor szülője a' jelennek, 's jelenben rejlik a' jövő; — nem lenne fölösleg azért sem, mivel a' történeteknek megvannak saját hasznos tanulságai, mellyek alkalmazása több nemzedék tapasztalásával gazdagit. De minden előny mellett a' multból okoskodásoknak is megvannak saját árnyékdalok. A' legesekelebb körülmény, melly igyekeztünk daczára is legártatlanabban elkerülheli figyelemünket, hazugságok egész halmazát szülheti 's gyakran megesik, hogy a' hamis összehasonlitgatások tövker- tébe vezet. Im ez az ok, miért midőn hegyaljai borkereskedésünk hiányai fejtegetéseibe boesátkozunk, kénytelenek vagyunk egyedül jelenre vonatkozva a' multat illetőleg csak annyiban teljesíteni ohajtásunkat, mennyiben azt megczáfolások félelmé nélkül tehetjük. És most szólunk a' tárgy érdeméhez.

Amaz akadályok közt, mellyek a' hegyaljai borkereskedésnek gátul szolgálnak, első helyen állnak politikai conjuncturánk. Ezeknek tulajdonítható főleg az, hogy elszegényülénk. Mióta t. i. elvesztők Lengyelországban fölösleg terményink piacát, 's azoknak kelendőségszerzés iránt megszoktuk a' nem gondolkodást, 's a' helyett hogy az emberi tehetőség minden erejét 's módjait kimerítők megkísértenők, miként segítsünk magunkon, csak lugubris panaszok, hasztalan sopánykodások által igyekeztünk a' csapás közösségével vigasztalni magunkat; de melly csapás, bár meg van osztva, keserűségéből egy cseppet sem veszt; azóta érdekin mindinkább súlyednek a' mi legfőbb, vesztünk nemcsak értéki elmélet szerint, hanem vesztünk terményző erőket is, mert az emberi speculativ természet vajmi hajlómérni a' esere-értékeket gyakorlat-megczáfolás- kolájához, vajmi könnyen elhiszi, hogy mi a' jelent megalapítja, legjobban alapítja meg a' jövőt, 's ez által a' politikai gazdálkodástan elveit zavarja fel, melly nem engedné, hogy az érdekek esökkenésével kevesbítették amaz erő, mellytől él az egész, nem engedné, egy nemzet jövőjét, és így nem azok egyes tényezőit a' jelennek áldozni fel; — hanem mindenkor és mindenütt úgy intézni a' haladást, hogy pénz- zé tevé az időt, magát a' különböző conjuncturákból eredő veszteséget is kitartás, sőt még terményzés mellett gazdagon fizető tőkévé varázslaná. Azonban, a' mi megtörtént, hagyjuk az idők mohának, ne éreztessük minmagunkkal még inkább nyomorúságunkat, ne hasonlitgassuk öszsze az egykor virágozott jelen pangó borkereskedésünket, ne fejtegezzük e' különbségek okait, a' varsói esata után néhány évvel hijuk fel olvasóink higgadt figyelmét, de nem a' szabadságtól párolgó vérmézőre, hanem haldokló borkereskedésünkre. Kényes tárgy lenne arról értekezni: miként kellene Lengyelországot ismét gazdagon fizető borpia- czunkká varázsolni, illyesmi nem tollharezok feladata, ezért ne kísértünk a' rémeket, ne bolygassuk az alvó orosz- lánokat.

Fő oka továbbá tespedő borkereskedésünknek az, hogy valamint Galliczia, úgy az orosz-lengyel határon annyi vám terhelő borainkat, hogy kiszállitításuk majd lehetlenné válik; mondhatni hogy a' vámrendszer leple alatt moszka részről majd tiltó rendszer gyakoroltatik. Sokan a' vám-megszüntetésben panaceát ígérnek magoknak. Mi pedig azt hisszük, hogy az által jócskán segitenénk ugyan magunkon; de azért borkereskedésünket teljesen virágozó- vá, mint ez Lengyelország szabad léte alatt volt, nem tehet- nők, nem épen politikai conjuncturánk különbsége miatt, mert csak egy oly éjszaki nemzet vásárolhatta meg jó pénz- zen borainkat, melly szabadságát 's gazdagságát egyenlőn érezte, melly érdekinkért kész lett volna végső cseppig küz- deni, melly piacunkon született 's ép állapotában inkább golyókat, mint aranyokat küldött volna éjszaknak. Ha mind- azáltal hajlanék az éjszak polgárisodást és politikai intézvé- nyeket teremteni széles birodalmában; ha a' szolgaság fon- konkénti eltörlésével egy mivel közeprendet alakítandna, ha a' föld és műpar közti roppant különbséget öszhang- zásba teendő 's a' mifő, helyhatósági 's tartományi alkot-

ványok behozatalával a' népet fölemelné 's mi is mindinkább kifejlödvén, nemzetiségünket lehető legjobban megerősít- vén, képvisleti rendszerbe alakulandánk által, 's a' nemzet és kormány közti sárlódások megszüntével, nemcsak szó- val, de tettel is már a' haladás mezejére kilépvén, Európa közvéleményében úgy állanánk, mint oly nemzet, melly anyagi és szellemi erejét, politikai önállóságát és szabad- ságát benső és külső bántalmak ellen egyformán biztosítani képes, akkor igenis remélhetnők, hogy oly szerződésekre léphetünk a' kormány atyai gyámolításával, mellyek mind a' vevők, mind az eladók hasznára lennének; — de mostani állapotunkban, midőn még a' legalkotványosabb kérdések fölött sem vagyunk tisztában, midőn még vámainkat ugy tekintjük mint az országos jövedelmek külön forrását, nem pedig mint egy oly nagy mérséklőt (temperatórt), melly műparunk 's természetvénnyünk előnyére tenne szabályokat, — 's mind ezekről garantiával nem birünk, bármely hat- talmasságokkal kötendő szerződések hasonlitanának az an- golok és portugálok közti szerződésekhez, mellyek előbb utóbb a' keletindiai birodalmat játszották az angolok kezé- re, — mennyivel inkább lennének azok reánk nézve az o- roszokkal valóságos oroszláni szerződések. És így mi vol- na a' teendőnek sora?

1) Segítsünk az első szükségeken, azaz kövessünk el mindent, hogy ama falak, mellyek ellenünk törvényhozási- lag állanak dőljenek meg, 's mennyivel inkább tehetjük ezt jelen körülményinkben, midőn egyes kormányunk melly bölcösen általlátja, hogy ama jövedelmi kamatoknál, mellye- ket a' határokon húz, mennyivel több terményző erő tőkét veszti el a' népben annak elszegényülése 's a' hanyagság- szülte tömérdek esempészkedés által — maga magát álli- totta már a' teendők mezejére. — Ha azt kívánók, hogy mellettünk törvényink szóljanak, akkor az 1723: 118d. 1729: 12d. 1741: 29d. és 1807: 22d. t. czikkelyek bővebb magya- rázatát idéznők elő; valamint nem hallgatnók el a' számtalan- szor érkezett kegy. kir. rendeletek nyomán körülményink- hez illesztve hozott megyei határozatokat; de nincs itt ked- vünk arra, hogy igaz ügyünket érdekinben hozott törvé- nyekkel védjük, mellyek szabadságunk 's jóllétünket bizto- sítanák, — mert a' törvényeket békés általalakulási állapot- ban mindenkor ama végső menedékhelynek látom, mely- lyekhez magát a' polgárnak utolsó szükség esetében kell visszavonni, különben azok hozatalával csak új álgyakat tölténék. — Tekintsük mi a' törvényeket béke szempont- jából, 's akkor nem lesz okunk elkeseredvé arra gondol- nunk: vajjon ha minden órán törvényünkkel takarózzunk, nem fognak é azok majd rajtunk elkopni? És csak ne felejt- kezzünk el arról soha, hogy egy erőszaki diadal törvényin- ken rézst üt az önkényhez, mi nemzetek életében gyökeres- tül rázza meg a' polgári szabadságot. Hagyjuk tehát most el törvényinket, álljunk a' téren, nem úgy mint követelők, hanem minden jog-affectálás vagy követelés nélkül egész bizodalommal, és hisszük, legalább hinnünk jól esik, hogy ama kormány, melly a' jelen század alatt arra hivatalos, hogy a' magyar érdekeket mindinkább kifejtse 's azokat az egész birodalom érdekeivel öszhangzásba tegye, azon eszmétől, hogy jóllétünket ez által is előmozdítsa, idegenkedni nem fog. Nem is lehet az máskép. A' történetlapok halálos ítél- letet mondanak oly országokra, mellyekben a' kormány és a' nemzet egymás ellen harcot küzdenek.

2) Keressünk magunknak piacokat, a' hazában, a' birodalomban 's azután külföldön egész világrészekben. És itt első helyet foglaltok ti, minden valláskülönbség nélkül lelki pásztorkok, kiknek hatáskörébe egy nép erkölce 's java foglalva van. — Alakítsatok mérsékleti egyesületeket, szebb tér soha nem nyilik magatoknak az ember- és pol- gár-név inkább megérdemlésére; dőljenek halomba szesz- égető gépeink, ha a' nép erkölce úgy kívánja. — Ezen faj, mellyből oly sokszor kivirágának már e' haza előkelői, mellyet oda nevelünk, hogy százados munkák után, vele is éreztessük a' hazaszeretetet, mihasznunkon kívül is megér- demlené erkölcesi kifejtését. — Hasonlag első helyen ál- latok ti is, hazánk előkelői, kiket születés 's érdem magasb polezra helyezének, kiknek jutott az előnyő példakkal egy nemzet szokását vezérelhetni. Tegyétek, hogy ama borok helyett, mellyeket a' külföld oly méregdrága pénzen nyujt- nektek, igyátok a' mi sokkal olcsóbb borainkat, mellyek az egyenlőn is álltalvihetők 's jószágukról a' mese állítja: hogy jó kedvébe hozták az isteneket is, legalább bizonyosak lesz- tek arról, hogy igaz bort itatok. Egy chinai jó szokás öltik eszembe, hol a' császár évenként maga kezdi meg a' szán-

tást, s e' példa törvényeknél is hathatós eszköz iparra buzditni a' népet. Van abban is valami, hogy melly népnek borát iszszuk, annak ügyeit is melegebben hordozzuk keblünkön. Ha ezt teenditek, senkinek nem fogja ez magát jobban megfizetni, mint épen nektek, mert gazdagságot visztek a' nép közé, s ez jobban fogja megmivelní telkeiteket. Ha így cselekesztek, úgy piacot nyitok honn és külföldön. Nézzétek a' magyar kereskedelmi társaságot, milly remény és sikerrel kezd meg borszállítást Braziliába. Csak egy pillanatot szükség magatok körébe vetni, hogy állásotok, miszerint a' mostani vámkedvezések mellett Angliában is haszonnal nyithattok kereskedést, és hogy előbb több Délamerika tartományává is lehettek. (Folyt.)

Tornamegyének évnegyedes közgyűlése, mellyel egy folytában, két hétig a' polgári s fenyítő törvény-szék és árvaszék is szokott tartatni, nov. fogytán rekesztetett be; s mondhatni, hogy az érdekes tárgyakban meddő vala. — Kerültek azonban szőnyegre kevés számmal közérdekű tárgyak is. Legelsőben is sept. 25-ikén a' nemesi terhek kivetésében a' kivető választvány által kimutatott aránytalanság kiegyenlítése végett tartatott marcalis gyűlés jegyzőkönyve hitelesített meg, melly szerint a' már egy év előtt közgyűlésileg, (mellynek szinte marcalisnak kellett volna lennie, de egyik járásban az illető főszolgabíró nyilatkozata szerint, ki nem hirdettetvén, azon minőségűl kivételzetett) megállapítva volt aránya a' majorsági és urbéri telkeknek eltöröltetvén, mindkét rendbelire nézve egyenlő jövedelem-mennyiség állapított meg, továbbá a' kész fizetésből élő belső személyek és urasági tisztek jövedelme is sokaltatván, fél részben számítani, az erdők jövedelme pedig emeltetni, a' szőlők csökkentetni határozatott; melly mütétel által azonban az egész megyei nemesi birtok jövedelme csupán 4 ezer forinttal kevesült; a' teher pedig, ámbár egyedül a' közelebbi országgyűlési költség, melly a' követek felváltva itthon léte által tetemesen kevesült, mégis minden jövedelmi forint után 4% krt teszenmiből minden igazságbarát átláthatja, hogy hosszúság és gyakori országgyűlések terheit megbírnunk lehetlen, hacsak a' megyék rendeztetésükig országgyűlési költségink egy része, mellyel aránytalanul terheltünk, a' bizonyosan létesülni kellő országos pénztárra nem utalványoztatik.

A' helytartó tanács azon tudósítására, mellyben a' most említett kormányzéknel a' közlekedési módok iránt munkálandó javaslatok készítésére külön osztály alakítása s annak elnökévé Széchenyi István gróf kinevezetése adatik hírül, a' kormányak valahára e' részbeni gondoskodása s munkás fellépése hálás érzéssel fogadtatik ugyan, a' mennyiben mindazáltal alkotmányos országban, törvény által szabályoztatott kormányzék szerkezetében egyedül törvény utján tehetni, a' nemzet függetlensége csorbitása nélkül, változtatást, ennek eszközzése jövő országgyűlésre főljegyeztetett. Ugyan a' helytartó-tanács által a' gabnatermés összeírata's annak a' népesség számához arányozott mennyiségéről jelentés sürgettetvén, más részről pedig közszükség tekintetéből az élelembeliek fogyasztásának hátráltatása iránti intézkedés hagyatván meg, s mintegy kérdésül tétetvén fel: nem lenne e' czélszerű a' pályinkának gabnából és burgonyából égetését eltiltani? ezt a' többség egy részről tulajdonjogba vágó intézkedésnek, más részről pedig, mennyiben a' burgonya úgy is csupán tavaszig használható, szükségtelennek látta, annyival inkább, mivel a' gabnának magas ára és a' pályinkakelet csökkenése e' részben már mintegy tilalmat képeznek; hanem e' he' yott akképen intézkedett, hogy mivel a' bemutatott összeírásokból a' hiány tetemesnek mutatkozik, azonban a' helytartótanács értesítése szerint a' katonaság sem vitethetik másuvá, tehát ő felsége a' végett fog megkéretni, hogy a' szükségfődőzésre bizonyos gabona-mennyiséget saját kinstára költségén vétetni s adózóinkat, valamint a' katonaságot is a' szerint elláttatni méltóztassék; az urodalmak és más földesurak pedig a' lelkészekkel együtt, minden megtartható élelmi termék megtartására szólíttatnak fel, a' beállandó szükség esetére; úgyzint a' köznépet tönkre juttató korsmai hitelezések birói behajtása, mellyek dec. 1-sőjétől jövő évi jul. utolsó napjáig tétetnek, eltiltatott; az ilyen hitelezéseknek más cím alatt kötelezvénybe foglalóji vagy bizonyítóji, mint hamis levél-koholók fognak büntettni; végre az ifjuság erkölcsrontó korsmai táncmulásai határozatlan időre eltiltatnak.

Legelőkeltebb vitára nyujtott alkalmat Hontmegyének a' főispáni helytartó önkénykedése s katonai hatalom szükségén-kivüli alkalmazása miatt eredett sérelmet panaszló s pártoltni kéro levele, mert ámbár a' pártolók is elismérték, hogy az nem szokott hiteles alakban készült s ennek okát magából a' levélből fejtegették, de azért a' panaszt és sérelmet, ha szinte a' kevesebbség panaszolná is azt fel, kivált illy lényeges és sarkalatos alkotmányos jogok körül, a' pusztá alakhiány miatt mellőzendőnek nem tartotta is, mindazáltal a' másik fél lón győztes, melly a' sérelemnek

illy ala kbani elfogadhatását ellenezte; ez alkalommal azonban a' sérelem pártoltnatása azon esetre előre kimondatott, ha netalán Hontmegye hiteles alakban szerkesztett levele által szólitna fel, vagy az országgyűlésen szóba hozatni fog. Pestmegyének a' főispáni jogok terjesztése ellen s a' megyei önkormányzás érdekében érkezett felszólítására végeztetett, hogy még eddig diplomacie semmi új kormányzási rendszer nem levén tudunkra behoza, minthogy azt a' kormány által egyoldalulag a' törvényhozás mellőzésével behozhatónak el nem ismerjük, ha netalán valami illyes rendszer életbe léptetése czéloztatnék, szükség esetére mi is örködni fogunk.

Mult septemberi határozat szerint a' dernői vasgyárban dolgozó öntömesterek, nagy kovácsok sat. a' mester-ségöktől fizetendő adó alól kivételvén, most pedig a' helytartó-tanács, mivel az a' divatozó adórendszer ellen van, e' miatt feletetre vonván, megírtni határozatott, hogy azon határozat a' Codex Maximilianeus értelmében hozatott. — Szepes megyének az ismértes katonai kihágás büntetésének elégtelen volta miatt felírása, azon oknál fogva, hogy a' büntető törvény-szék eljárásának alapul szolgálni kellett vegyes választványi nyomozás az által elmellőztetett, és így ítéletét hitelesnek nem tartható adatokon építette, pártoltni rendeltetett. — Az országos pénztárak számadásának megküldött eredvényéből csak azt láttuk sajnosan, hogy a' nemzet eddigi áldozatai többnyire füstbe mentek; más részről pedig a' nemzet tehellenségét, a' mennyiben a' Ludoviceábani neveltetést, mellyhez való joga pedig csak kétségbe vonhatlan, elkezdetni mindedig nem bírta s az illető alapítványok a' Buttler János grófné kivül, nemcsak használatlanul hevernek, sőt fognak. — Pozsonynak a' vándor cigányok állandósítása tekintetéből tétetett abbéli intézkedését, miszerint azoknak lovat foglaltatja el, czélszerűnek nem látván, úgy intézkedtünk, hogy hasonló esetekben a' vándor cigány csapatok, önköltségükön fognak, származási helyök felé a' szomszéd törvényhatóságig kísértetni s az hasonlóra felkéretni. — Zágráb megyének azon felszólítása, mellyben Erdődy János grófnak Varasdmegye főispáni helytartóságul lett elmozdittatása panaszoltatik, pártoltni határozatott. — Az urbéri telken lakó nemesek és pusztá telkek összeírata'sa bemutatattván, azokból ki tűnt, hogy az olyan nemesek nálunk eddig is folyvást adóztak és így a' törvény teljesítve vala; elhagyva levő azaz pusztá telkek pedig nem taláttatnak, hanem igen is hiányok az 1772ben összeírt telkek számához képest, melly iránt a' törvény értelmében további eljárás az illető választványoknak meghagyatott. — Eperfatenyésztes induló félben van, mennyiben a' mult tavaszon már bizonyos mennyiségű mag elvetetvén, a' további nevelésre szükségessé tért az uradalnak és magányos birtokosaktul eszközöltetni rendeltetett. — A' hus árának megállapítása, mint másutt, itt is élénk vitakozást idézett elő, mellynek az lón eredvénye, hogy a' marhahus 8—9, sertés-hus 8—10, juh-hus visszatöröltsül 4, nyers szalonna 24, szikkadt 30 ban kr. állapított meg. — A' postavonalnak megyénken keresztül vitele már felsőbb helyen meg levén állapítva, minthogy annak gyakorlati elrendezése mindedig haladt, újra felírás által sürgetjük, annyival inkább, minthogy épen gyűlésink alatt ismét volt alkalmunk annak hiányából eredett hátramaradást tapasztalni; mert 85 főből és 95—100 lóbul álló katonacsapat, Pestről utaztában, előleges értesítés nélkül érkezett hozzánk, mi illy szűk időben valóban aggasztó és zavart szülhető körülmény; hasonló oknak tulajdonitható a' borsodi főispánhelyettes székfoglalásán szándéklott megjelenésétől lett elmaradásunk, mivel a' felszólító levél csak tegnap érkezvén, s már a' kinevezendő küldöttség összeszedésére physikai idő sem levén, a' kinevezetés is szükségtelennek tartatott. — Vidékünkön az élelmi szerek ára naponként emelkedik, s már a' tisztabuza köble 18—20 ft, rozs 16—17, árpaé 10, kukoricazé 10, zabé 5 ft. a' köz-nép remegve várja a' közelgő tavaszt, mivel itt legdövebb időben is pénznek kenyéren szokott nagy része élni. L. M.

Szerémmegeyel közgyűlés. Dec. 1-jén kezdett közgyűlésünkben a' számosan összegyűlt RR. első alispán indítványára küldöttséget neveztek ki főispán ő máságt a' közgyűlésbeni részvevésre megkérendőleg, ki is hangos üdvözöl kiáltások közt jelenvén meg a' teremben elnöki széket elfoglalá s rövid beszédében örömet fejezé ki, hogy három hónapi országos ügyek s hivatala-kivánta távollét után a' KK. és RR. et újra ohajtott jölleiben üdvözölheti. A' közgyűlési tárgyalás kezdetét Zsitvay József első alispán urnak a' megye állapotát híven előtükröző részletes jelentése tevő, (mellyet mai lapunk végez) ennek köztetszéssel fogadtatása után, mivel a' KK. és RR. e' jelentésben foglalt adatok nyomán minden a' közigazgatásba vágó tárgyról kellő tudomást szereztek a' jelentéstevő első alispán iránti közmegelegüléstök jegyzőkönyvbe iktatni határozták. Ezután a' horvát tartománygyűlésen volt követeink Krajcsovic főjegyző és Marsó főügyész keltek föl. Miután az első velős

beszédében e' tartománygyűlésen szőnyegen forgott tárgyak fontosságát megemlítve a' haza jölleért legerélyesben küzdő férfiakat kellőleg kiemelte, a' követjelentés olvastatott fel. Minthogy a' követ urak a' bennök helyezett bizodalomnak tökéletesen megfelelték, a' Rendek eljárásai-kali megelegüléseket kijelentvén ezt szinte jegyzőkönyvbe iktatni határozták, mire mindkét követünk a' megye tisztviselőji számára alakított nyugintézet pénztárába saját napidjajkából egyenként 20 p.ftot voltak szivesek ajánlani. — A' kisgyűlési jegyzőkönyvek hitelesítése közben Nádor ő fens. levele, mellyben kir. helytartói hivatalának betöltött s nádorságának legközelebb betöltendő felszázados emlékünnepe-re hozzá intézett örömdüvözetünket kegyesen megköszöni, ő fensége hosszúság élteért rivalgó örömkialtások közt ujjolag felolvastatott. Szepesmegye levelére, mellyben a' kelletben történt katonai kiesapongás iránt tett fölterjesztése pártolására szólitá föl megyénket, megjegyeztetett, miután e' kiesapongás koránsem általános s annak rende szerint tárgyalatott — annál kevésbbé látszik szükségesnek a' kívánt pártoltnatás, mert ha netalán az eljárás alakjára nézve némi hiba csuszott is be, ez egyedül Szepesmegye fölterjesztésére is azonnal orvosoltatni fog ő fels. által. — Hontmegye közönsége neve s magány-pecsét alatt kell levélben megyénk az említett megye főispán-helyettesének elmozdittatását kívánó fölterjesztés pártolására kérvetvén meg, miután a' törvényhatóságok leveleinél megtartandó kellékek meg vannak határozatva, az érdekllett levél pedig ezekkel ellenkezőleg magány-pecsét alatt kelt, de a' közönség aláírás sem áll, miután a' hozzá mellékelte jegyzőkönyvi kivonatból kitűnik, hogy csupán Hontmegye közönsége egy részének nevében iratott, érvénytelennek nyilvánítaték. Ha mint magány-folyamodvány küldeték, akkor minden esetre pártoltnatást nyert volna. — Észrevétel tétetett az iránt is, hogy a' bródi ezred e' megyéhez csupán egy példányban küldi meg hirdetvényeit, mire említett ezrednek tudtul adatni határozatott, hogy ezek jövőre csak akkor fognak a' megye által kihirdtetetni, ha — mint maga a' nm. httótanács is tenni szokta — 7 példányban közlenni megyénkkel. — A' marhahus ára 4% p.krra emeltetett. — Felolvastatott továbbá azon leirat, melly szerint hallerkői gr. Haller ő exc. saját kívánatára báni hivatalától fölmentetvén — a' báni ügyek vitelére zágrábi püspök ő exc. mint báni helytartó bizatott meg. Pestmegye nádor ő fens. a' haza java s nemzetiség előmozdítása körütti érdemeinek annyiszor országos elismertetése közt viselt nádori hivatalának közelgő felszázados emlékünnepe-t f. eszt. maj. 1-jén — a' közérdemeknek megfelelő közörömérzetet tolmácsoló nemzeti ünnepélyvel ohajtván megülni — megyénket is ez ünnepélybeni részvevésre szólítván föl: mivel azonban a' nevezett megye f. e. sept. 4-keről kelt újabb levelében a' főnemlített ünnepélyt érdeklőleg azon ohajtsáru tudósítá, hogy a' fenyegető szükség miatt a' tervezett ünnepély aratás utánra halasztassék — ez ügybeni intézkedés jövő körülményektől függvén — tudomásul vétetett. Ugyane megye Fribeisz István eskütt által kiadott „Népjegyző és falusi tanács“ című, már azon okbul is ajánlható munkájáról — minthogy illy könyv hiányát rég érezök — megyénk helységeknek előjáróit értesítetni kérvén, szolgabíránk-nak meghagyatott, hogy — mivel e' munka magyar nyelven van írva — főleg a' magyar nyelvű helységek előjáróit figyelmzettessék reá. Zágrábmegeye levele, mellyben Erdődy János varasdmegyei főispán visszahelyezetését sürgető s fensőbb helyre terjesztett föliratát pártoltni kéri — ez ügyben már határozatunk levén — tudomásul vétetett a' kívánt pártolás megtagadtatása mellett. — Szinte Zágrábmegeye azon fensőbb helyre tett fölterjesztése pártolására híván föl megyénket, miszerint ő fels. a' közel mult tartománygyűlés minden határozatit megsemmisíteni kegyeskedjék, mivel e' gyűlésből a' kapcsolt részekbe keblezett nemesek kizáratnak: — minthogy a' fölterjesztésnek egész ereje egyedül azon alapon nyugszik, mintha minden nemes üggyöntő szavazattal bírna a' tartománygyűlésen; — miután pedig ez elv nemesak a' fenálló szokással — t. i. üggyöntő szavazattal egyes nemesek soha sem, értesítő szavazattal pedig e' kétségbe vont gyűlésen is bírtak — hanem követünknek az országgyűlés rendezésében adott utasításunkkal is ellenkezik; mivel továbbá — nagyobb veszély háramolhatván a' szabadságra egyes nemesek illy befolyása, mint kizáratása által — az említett megye fölterjesztése pártoltnatásra nem talált. — Ujvidék sz. kir. város tanácsa nov. 10-kén kelt levelében, nevezett városban 67 ház tűzvész általi elpusztíttatását tudatván — megyénket a' 100 ezret felülhaladó veszteséget szenvedett lakosság számára segélygyűjtésre kérvén föl — szolgabíránk-nak a' sükerrolli minélelőbbi jelentés-tétel meghagyása mellett a' segélygyűjtés annál inkább szívökre kötteték, minthogy a' kárvallottak közül többen megyénkbeli Kamenicz táján szölöket bírnak s így adózóink közé is számítandók. — A' se-lyemtenyésztesre ügyelő küldöttség előterjesztése szerint f.

évben 529 mázsa 's 48 font gubóért 31, 598 fr. 10 kr. p. vétetett be, ezt az előbbi évi eredménnyel összevetve f. esztendőben 5 mázsa 's 40 font gubó — 's a' pénztárban 3952 fr. 15 kr. kevesebbséget találunk; bár az eperfák a' felső kerületben 3773 — az alsóban 11,320 's így összesen 15,093 ültetvényvel szaporodtak — 's jelenleg 159,604 darabot tesznek. — E' különbség a' rosz 's vizenyös időjárásból ered, mely a' selyembogarak kifejlésöktől kezdve egész befonatkozásukig tartott. — A' különféle napidjak megvizsgálására főispán ó mélt. indítványára küldöttség bízott meg. — A' magtárakat érdeklő javaslat a' nm. hltótanácsnak előterjesztetni határozatott. — Az új törvénykövetkeztében az előfogatok rendezettek, a' hétéiők eltöröltettek 's előfogatok csupán hivatalos eljárásu megyei tisztviselőknak fognak adatni. Az utolsó török háború alkalmakor elvesztett barmok kármentesítése ügyében kinevezett küldöttség beadván munkálatát: a' küldöttség véleményével egyezően az újabb aggasztó körülmények hű esestlése mellett megkéretni határozatott ó fels., miszerint kegyesen tekintetbe vevén, hogy ó szegény földnép még a' háboru veszélyeiben is osztakozék a' kérdésben forgó káron kívül, miért is ennek fejében 22,263 p. frtnak adóba számíttatását kegyesen elrendelni 's így ó földnépet is — melynek arca véres verítékével szerzett vagyonáról van szó — a' győzmes fegyverek által előidézett 's a' legtovábbi örökös tartományokban is áldáshozó gyümölcsökben részesíteni kegyeskedjék. — Az előfogati nyugtatványok megvizsgálására kinevezett küldöttség jelenté, hogy a' lefolyt időben (1843—44—45.) kiadott nyugtatványok értéke 12,562 fr. 3⁶/₁₀ kr-ra rug, mely összeg az illető községek adótarozásába számíttatni határozatott. — Rabtartásra 260 fr. 37¹/₂ kr. fordítottatt, melynek az illető raboktuli beszederése — mennyiben ennek fizetésére bíróság elíteltettek — szolgabírákra bízott. Fölvetetett végre a' közmunkák tárgyában kinevezett küldöttség munkálata, mi közben több okon kívül, melyek a' Vukovártól Nyustárig vezetendő ut építtetését javasolják, legfontosabb, hogy ez a' Horvát- 's Olaszországi könnyebb közlekedést eszközölné, miért is a' bródi ezred megkéretni határozatott, hogy ezen utépítést a' bródi halárszéleken — Vinkoveze és Nyustár közt koadás által elősegítse. Khuen Henrik gr. pedig, mint a' nyustári uradalom tulajdonosa ez utépítésből az adózó népre háramló terhek könnyebbitésüül — három évig évenként 200 p. f. ot ajánlott a' megkivántató kőszerezésre. — Ezek valának küzgyülésünk tárgyai, mely dec. 9kén oszlott szét. B. Proff. Irnich Gotthard.

Biharmegyei küzgyülés folytatása

A' vesztese által még inkább felingerült elégyületlenek hánykodásai közt végorvosserül 19. reg. 9 óra előtt összeszedett irnokok, deákok 's néhány köznemes által a' teremben minden helyet elfoglaltak, a' honnan midőn több köznemes terembe jövetekor mesterséges kizsáratását észre vévő, majd tetteles összeütkezés idétetett elő, de a' fegyverrel bejött megyei hajduk közbevetése által minden sérelem nélkül a' rend azonnal helyreállított. Miután pedig főispán helyettes ur a' küzgyülést csendre intő beszédjével megnyitotta, még nagyobb féktelenséggel ujítottak meg az előbbi napokon véghez vitt rakonczatlankodások 's a' rendháborítás eszközeül feltolt L. Gy. nevét az ellenzék ujdun kiabálta, mi miatt hasztalan harsogtatá a' közönség a' huszabályozás iránti kívánságát. Ekkor a' főisp. helyettes ur csaknem délfelé komolyan felszólítá L. Gy.-öt, hogy miután három napi idővesztegetés és zavargás az ó nevének ürügye alatt történt, ne hagyja nevét tovább e' lázítás czimjeül használni, 's álljon el szólásától, ellenkező esetben mint a' tanácskozást tetteleg akadályoztatni kívánó széksértési kereset alá fog vétetni, ki azonban ez intésre nem is hederítve mivel areztorizás, illetlen közmozdulatok 's megvető fenyegetésekkel gúnyoskodott, a' nagy közönség zajos actionalválgása után elnök főisp. helyettes ur a' megyei ügyvédet actió-feltételre szólítá fel, melyet első alügyvéd elkészítvén az elnök által felolvastatás végett az első aljegyzőnek adatott. Észre vévén ezt a' esendöntök oly iszonyú kiabálást, kardesörtetést 's tombolást követtek el, hogy a' keresetet felolvadó jegyző szavai a' zaj és ordításnak éles füttyökkel vegyített morájában érthetlenné váltak, a' felolvastatás azonban mégis megtörtént. Ekkor az ingerültség legmagasb fokra hágván a' zavargók a' főisp. helyettesre actióharsogtatást 's tiszteletbeli alügyvéd M. L.-t megragadván asztalra huzták, kezébe darab papirost nyomván, hogy arra a' főisp. helyettes ellen az actiót feltehesse; e' botrányos jelenetre elkeseredett szívvél jelenté ki főisp. helyettes azon fájalmát, miként a' féktelenség miatt a' közönség oly érzékeny kárával elmaradt küzgyök kiszolgáltatására szentelt gyűlési idő üdvös süker nélkül tékozoltatott el 's miután a' legbuzgóbb törekvés 's türelem mellett sem remélhetni illy zavargások miatt e' küzgyüléstől üdvös eredményt, megemlíté, miként a' lázongók ellen kellő orvosoltasért legfelsőbb helyre kénytelen fölterjeszteni körülmé-

nyes jelentését 's ezzel a' küzgyülést végkép eloszlatta. Alig hagyta el székét a' főisp. helyettes, midőn egy elégyületlen feléje irányozta botját 's többen asztalra felugráván kardot rántottak, mi az elkeseredetekben is visszahatást szülvén a' tanácskozási terem tetteles összeütkezés színhe-lyévé lón. Ekkor a' történéthet összeütkezés megakadályoztatására a' terem ajtajához fegyveresen kiállított megyei hajduk benyomultak, de több zavargó által akadályoztatva 's kivont kardokkal megtámadtatva a' baloldalon még reggel szándékosan elhelyezett nagyszámu székekkel dobáltattak; 's az ekkor történt közverekedésben többen megsebesültek. Így történt, hogy a' megyei hajduk a' csendet több zavargó kiűzésével csak akkor eszközölheték, midőn e' borzasztó esemény bejelentése után a' főisp. helyettesünk által felrendelt katonaság közbejött. Ekként a' mintegy 10 perczig tartott verekedésben néhány egyed megsebesült. Illy szomorú 's a' társas élet kapcsait fölbomlasztó helyzetbe jutott Bihar megye 's a' békétlenség 's üldözés magány-életünkbe is annyira elharapozott, miként azok közül, kik a' közigazgatási tárgyak fölvetése sürgetésében buzgózkodtak, fényes nappal is, köztezőn megtámadtattak. Ez vala 4 napi szerencsétlen küzgyülésünk jellemzete. Ezen kebellázító események büförrása három okban rejlik: 1) az, hogy látván az elégyületlenek miként magánypanaszukat a' többség el nem fogadta, 's annyi idő óta szenvedett méltatlanságokért ellenük ó fels. felírni szándék, ne-hogy e' felírás küzgyülésileg fölterjesztessék, minden módot elkövettek, hogy a' főisp. helyettes a' küzgyülést eloszlatti kényszerüljön. 2) dik ok a' legüdvösb rendeletek meghusítására czélzó törekvés, mely bizodalom-irtólag magát a' nemzet szabadsága örjeként fitogtatja. 3) dik ok a' főisp. helyettes ellen magány-érdekek megbuktából eredt azon személyes gyűlölségeskedésben gyökerezik, mely évek óta az elégyületlenek által táplálattva addig élesztetett, miglen annak pusztítása a' szentebb érzelmeket is magával sodrotta 's Vezurkint lobbant ki. Ezen gyűlölség a' hazadság lep-le alatt csábításokkal 's különféle érdekek egybeolvasztása által oly bonyolodásba tudta hozni a' megyét, mely a' jelen élok fájalmát 's az utókor átkát vonandja maga után. Ezen gyűlölség teremtette a' szomorú vizslyt is, 's ápolgatta, 's felizgatva különösen a' tapasztalatlan ifjuság kedélyeit a' megye esendének romjain üli működése diadalát. E' gyűlölség csöpögteté a' fensőbbek iránti tiszteletlenségből eredt erkölestelenséget a' nép életébe, ezen gyűlölség a' vérség, rokonság, 's baráti érzelmei kötelékeit megszagatva rok-ont rokon, vért vér, polgárt polgár ellen küzdésre ingerelve m. békétlenség örvényébe juttatta megyénket. Most már mind a' két küzdő fél ó felségéhez járult ujalog az óriásivá nőtt baj elintézése végett.

Szerémi első allapán hiv. jelentésének vége.

A' közalapítványok pénzei is kellően kezeltetvék, a' tisztviselők és hivatalnokok szerémi nyugintézetének pénzalapja f. e. nov. 1jén 18,910 p. fr. rugott, mely fél-évenként fizetendő törvényes kamat mellett biztos helyekre adatott ki. A' magotayai alapítvány, mely az új-vukovári kórház-alapítására van szánya, 11,456 v. ft. nyi tőkével bir, mely összeg szinte száztól hatos kamatra van kiadva. Végre az iregi selyem-gubó-gombolyításra szápt alapítvány, mely az épület-föntartásra, a' selyemgubóknak a' házi pénztár hasznárai beváltása 's legombolyítására alapított, 2,914 p. fr. növekedett, szinte 6% kamatoz.

A' nemes árvák tömegét 's ezek állapotát kimerítőleg adja elő az állandó választványnak f. eszt. aug. 25kei gyűlésen nyilvánosan tárgyalta ez ügybeni munkálata. Az uradalmak gondoskodása alatti árvákat tekintve, ez ügyben még semmi panasz nem tétetett, ha kiveszszük azt, mely a' sidi uradalom ellen már törvényesen is tárgyaltatván a' választvánnyhoz utasítottott, továbbá — melyet Erdővég köz-ség az illoki urodalom ellen fensőbb helyre terjesztett, mi az érdeklött urodalom által adandó értesítéstől 's legfensőbb helyeni eldöntéstől függ.

A' közpolitikai tárgyakra térve által, ezeknek száma 3,804-re növekedvén, a' kis és küzgyüésekben tárgyalattak. A' küzgyüési határozatok életbeléptetése körül csak úgy lehetünk tisztában, ha a' tanácskozás alá veendő tárgyak jegyzékét a' jegyzői hivatal elkészítvén, ezt az elnök-lő fő- vagy alispánnak benyújtandja, ennek hiányával bajos az elnöki hivatalnak eleget tenni. Szolgabíránk az utcsinálásban illető járásaikban a' rájuk eső részt e' lefolyt évben daczára azon közbenjött körülménynek, hogy az új vukovári dunapart roppant idővesztéssel járó 's tömérédek napszámot és szekeres munkát fölemesztő megerősítetést ön szükségessé — lehetőleg helyreállították; — a' Kamenicz és Ireg közti utvonat, hogy a' közlekedés ne akadályoztassék, két helyen minélelőbbi kijavítást kíván. Az utközszítésre megkivántató tetemes kömennyiség szemléltetés a' Banosthor felé vezető postauton, a' charengradi hegyben is nagymennyiségű köréteg földötzetett fel, valamint Vukovár mellett is, bár a' sarkantyuk építésire nem cse-

kély erő fordítottott. A' palocsai tó kiszáraztatását illetőleg, csupán fájlalnunk lehet, hogy az erdővégi kerületbeni viz-zek kiszáratatása az illető határori hatóság vonakodása uiatt nincs oly állapotban, minőt az ebből eredő haszon igényelne. — A' megyei szolgák állapota is rendszeresített, 's e' tárgy, mint a' jó rend és csend kezelésére nélkülözhetlen, leginkább magára vont a' figyelmét jelentő alispánnak főleg azon okból is: mennyire feleltek meg a' t. KK. és RR. várakozásainak mind a' rendőrszolgák, mind a' hely-ségek 's községek?

A' mezei rendőrség az alsó járásban példásan kezel-tetik az illető szolgabírák által 's a' törvény egész terjedel-mében szoroson megtartatik. A' többi két járást illetőleg — minthogy eddig csupán egyetlen eset fordult elő a' vuko-vári kerületből törvény előtt 's erről is annál kevésbbé sze-rezheték magannak meggyőződést, mivel az előttem tett panasz eredménye mindedig tudtomra nem esett. A' vuko-vári dunapart megerősítettése még eddig el nem készülhet-tett, de a' mintegy 60 öl hoszaságra terjedő töltés-szárny, 's egyéb gátak a' feldagadó viznek úját a' kirotástól fel-tartóztathatják. Az építészeti rendszabály, mely az auguszt. 25ki küzgyülés által állapított meg, a' kebelben minden idevonatkozó eljárásban híven megtartatik; melynek kö-vetkeztéb en ez időig még csak egy hivatalos jelentés ter-jesztetett föl az illoki alügyézi. szállításán tett építész. javítá-sokról, mely jelentés a' rendek elibe fog terjesztetni. Az előfogatokról szóló tiszti nyugtatványok már küldöttségileg megvizsgáltattak, 's az eredmény szinte a' rendek tudomá-sára fog juttatni. És ezek azon tárgyak, melyek jelentését tevő alispán hivatalánál fogva a' megye állapotáról 's igaz-gattatási helyzetéről a' rendeknek előadniczelszerünek tartá. Előadatott dec. 1jén 1845. Z s i t v a y József alispán által.

Pestváros tanácsához a' 'Heti Lap' szerint, a' Duna tisztítása végett állítandó napszámokra nézve következő intézvény érkezett: A' Duna-tisztításhoz állítandó munkások napi bére tárgyában kibocsátott legfelsőbb határozat nyomán, figyelve egy részről a' só felemelt árának korlátolt jö-vedelmeire 's közérdekű törvényes rendeltetésére, melyek-nél fogva magány-vállalko zásoknál és válogatott munká-soknál adatni szokott, bár idenem alkalmazható, más rész-ről pedig arra is, miként a' kiállítandó munkásoknak sürge-tőbb mezei munka idején a' netalán rájuk nehezülő nagyobb teher fejében méltányos kárpótlás jusson, junius julius és augusztus hónapokban a' gyalog napszám bére 18 p. gr. kr.-ban, a' két marhás szekéré pedig továbbra is 48 p. gr. krban határozatott meg; az év többi szakáiban a' gyalog napszám-os bére 12 pengő krban tovább is meghagyatván. A' Pes-ter Zeitung pedig oly tartalmu intézvényről értesít, misze-rint az éji és fáklás zenékben rendkívüli összeücsopoport-zások 's a' közbátorságra innen eredhető veszélyek kike-rülése végett rendeltetik, hogy jövőre az illy párttisztelgések csak a' közhatalóság előleges engedelmé mellett történhet-nek. Az ugynevezett 'macskazenék' pedig, mind irányzatuk mind a' belőlük eredhető botrányok miatt, egyáltalában tila-lmaztatnak. Ezen tilalom, általános szabályul, nyomtatott hirdetvények által tétetik közhírre. Egyszersmind pedig a' tanács rendőrségi szabályterv mielőbb fölterjesztésére uta-sítottatik.

A' pesti műgyesület részéről tisztelettel ké-retnék a' t. cz. egyesületi részvényesek, hogy az 1845ki évi műlapjaikat boldogult Klausz A. L. kereskedésében, a' vá-rosi színház-épületben levő tükörtárbani átvétele iránt olly-kép intézkedni méltóztassanak, miszerint egyszersmind a' fenálló szabály értelmé, mely a' f. évi műlap kézhezvételé-vel rendeli az 5 p. gr. ft. részvénydíjakat a' jövő évre befiz-zettetni, és a' régi részvényt újjal felváltatni, kellő figyelem-be venni ne terheltessenek. Egyszersmind ugyanazon t. cz. részvényesek az 1845d. évi dec. 27kén tartott küzgyülés-nek azon határozatáról is tisztelettel értesítettnek, hogy a-zok, kik műlapjaikat vagy más nyeresiményeiket egy év le-folyta után által nem vették, vagy irántok egyáltalában nem rendelkeztek, úgy tekintetnek, mint kik azokat ez által az e-gyesületre szállították, miért is azok az egyesület tulajdo-nivá válnak. A' küzgyülés rendeletéből közli R i t t e r S á n d o r egyesületi titkár.

1845dik évi sept. oct. nov. és dec. hónapokban köv. jótékony adakozások tétettek a' vakok pesti intézete pénztárába: septemberben: t. Plathy szül. Döry Krisztina asz-szony 5 ar. ml. Eszterházy Ferencz ur 24 ft.; Maliczky Jó-zsef hagyomány: 20 ft.; nm. Klobusiczky Péter ur kalocsai érsek hagy. 10 ft.; octoberben: Fleig János hagy. 1 ft.; no-venberben: Blausperger hagy. 10 ft.; Oritska Istváné 10 ft.; ft. telki apátság ajándéka: 12 ft.; Oszwald Ferdinand, Molnár Antal, Némethy Ferencz és Venis Antal Nagyszomb-at város tisztviselői: 10 ft.; decemberben: I. C. P. Ferdi-nandy Ignác ur által: 5 ft.; t. Temes vármegye: 1 ft. 52 kr.; Kántor Borbála, Bujna Mihály özvegyének hagy. 80 ft.; Far-kas Zuzanna hagy. 1 ft.; Damaskovits Zuzanna hagyom. 48 kr.; pesti arany- és ezüstműves czéh: 8 ft.; Herczka Ja-

kab alapítványa: 18 ft.; Kanicz L. M. pesti nagykereskedő új évi ajándékul: 10 ft.; mlt. Úrményi János es. kir. kam. és tábornok ur hagyomány: 2000 ft.; nm. Klobusiczky Péter kálócsei érsek ő excja: 10 ft.; Bencze Klára, Maurer Sámuelné hagy. Nyiregyházáról: 200 ft.; Öszvesen: 2431 ft. 40 kr. — Pesten, január 1-jén 1846. G o s d u Manó m. k. ideiglenes pénztárnok. Szentkirályi Mór, s. k. elnök.

A' balatoni társaság. é. december 27-én Széchenyi István gr. ő excellja elnöklte alatt első gyűlést tartá; a' társaság jelenvolt tagjai örömmel tapasztalták azon részvételt, mely a' balatoni gőzhajózás mellett rövid 3 hónap alatt a' részvényeket biztositó aláírásokból nyilvánult. — Elnök ő excelljának mélytárgyismeretét tanúsító előadásai után meggyőződésével arról, hogy ezen mindenestre üdvös és hasznos jövődőt ígérő vállalatnak jó és biztos sikeréhez nem csupán reményen alapuló bizonytalansággal, de minden akadályt legyőző elővigyázattal tanácsos működnie, nehogy a' kitűzött üdvös cél kora számítás miatt veszélyeztethessék, — a' balatoni gőzzel, nemcsak utasok, de az ádriai tenger felől B. Pestre és Magyarország nagyobb részére colonialis és egyéb kereskedői cikkek is kívántatván szállíttatni 's e' végett a' gőzös mellé több terheltszerű befogadó vontatóhajókat vagy kompokat is kellene építtetni 's e' szerint az eddig beküldött részvényeket biztositó aláírások még a' szükséges pénzüszveg mennyiségét teljes bizonyossággal elégségesnek nem garantiroznák, több aláírás még be sem küldtén; 's e' hajók építtetése iránt a' gyárosokkal, kiket bizonytalan reménnyel nem, de készpénzzel lehet csak kielégíteni, a' szerződéseket megkötni még tanácsosnak nem láttatván; — jónak vélte a' társasági gyűlés egy választványnak kin vezetését, mely közremunkálva a' még szükséges sommak biztositására több aláírást szerezni ügykeztek 's egyéb előkészületekről gondoskodják! melynek jelentése a' következő 1846. évi tavasz elején kitűzendő gyűlés időhatárára beváratik. Ideiglenes választványi tagokul nevezettek, Pesten: Dessewffy Emil gr., Hengelmüller Mihály, Körmendy István, Baranyay László, Szekrényesi József, Jálies F., Schloss Lajos, Liedemann Frigyes; Bécsben: Kiss Lajos, udv. ügynök, Sényi Gábor udv. ügynök; Somogy megye: Czindery László főispán, Csapody Pál táblabíró; Fejérmegyében: Tar postamester; Veszprémben: Wurdá Emánuel és Sámson János professor; Zalában: Brestyenzky Béla tihanyi apát, Hertelendy Károly, Chyuvrányi Boldizsár és Ramoszetter Vincze urak. — Pinterics József, ideiglenes társasági jegyző.

Budapesti alagutttársaság. Vasárnap folyó hó 4-dikén tartá délelőtti órákban a' budai város ház községtérében közgyűlést a' budapesti tunneltársaság, mely is ez alkalomra a' nagyszűré vállalatához méltó szép számmal gyűlekezett össze. Ideiglenes elnök gr. Széchenyi István ő excja, ki megjelentekor szíves éljenekkel üdvözölve fogadtatott, elnöki székét elfoglalván, hogy a' mint magát kifejezé, formák miatt az ügy ne veszélyeztessék, a' három tagból szerkesztett biztosság által kidolgozott alapszabályok német fordítását olvastatá a' nagyszámú német ajku részvényesek miatt, kik mindnyájan buzgó részvételt 's hazafiai figyelmet tanúsítottak a' nehé de dicső vállalat iránt. Az alapszabályok, melyeket az illető megállapítás után egész terjedelmükben közlendünk, kevés helyen történt módosításokkal elfogadtattak. Említésre méltóbb eltérés csak a' létesítésre szükséges pénzalapot 's a' részvényesek szavazatát illető pontokra nézve történt; elsőben a' kis választványilag javasolt 300,000 helyett 200,000 pft. lettén, 's ennek folytán a' részvények száma 100 pftjával 2000-ben állapíttatván meg; a' szavazat pedig következőleg rendeztetett: egy részvény egy szavazat, öt részvény két szavazat, 's ezennel minden öt részvényre egész ötvenig egy szavazat, azonfelül tovább nem terjesztetett. Közgyűlés kétszer fog tartatni minden évben, május és october hónapokban; a' vállalatot egy 20 tagból állandó igazgató választvány fogja vezérelni, melynek legelső gyűlése f. hó 8-kán délutáni 3 órakor tartatik Pesten a' casinóban 's mely a' legfelsőbb helyre fölterjesztendő alapszabályokat még egyszer átvizsgálván, tüstint aláírás ivatek fog szétbocsátani 's a' további szükségességekről erélyesen intézkedni. Hogy pedig csakugyan erélyesen nyuland a' létesítéshez, arról a' választvány, erő - 's tettus gróf elnöke tökéletesen biztosit. Az alapszabályok olvasása közben kellemetlen intermezzó okozott a' német fordítás hiányos volta, melyből újra okulhatánk, mily üdvös az a' nemzeti, nyelv-egység.

A' Pest megye pártfogása alatt álló Hazai első tákarak pénzár részvényeseinek közgyűlése, melyen a' most lefolyt évi számadások megvizsgálásán, a' választvány jövő évi tagjának megválasztásán, mint fő tárgyakon kívül az utóbbi közgyűlésből kiküldött némely biztosságok munkálatai is kerülendnek tanácskozás alá, — a' jövő 1846-dik évi január 18-kán regg. 9 órakor fog a' pártfogó tek. megye nagyszabályok, melyre mindent. cz. részvényes ezennel tisztelettel meghívatik. Kelt Pesten december 29-kén 1845. Szalay József m. k. jegyző. —

A' m. gazd. egyes. részéről ezennel közhírré tételik, miszerint 1846-dik évi január 16-kán, dél előtt 10 órakor a' szükséghez képest délután is folytatólag kormányzó-választványi, reá következő napon pedig szinte d. e. 10 órakor költségvetési közgyűlést fog tartatni, mely ülésekre tehát az egyesületnek minden rendű tisztelt tagjai 's ügybarátai számosan megjelenni kéretnek. Pesten december 25. 1845. Elnöki megbízásból Török János, egyesületi titoknok.

Czáfolat. Ungvár, dec. 24-én. Zombory Leopold a' Jelenkor 94-ik számában, évnegyedes közgyűlésünkről tett tudósításában többek közt ezeket írja: „A' rabok pénztára is feszegetés tárgya lón; de miután ellenörködés nem szavaztatott arra, hogy hány rab hová rendeltek? alulról előtt a' vitát elveszté érdekét, annyival is inkább, mivel a' középponti szolgabíró F. J. fölkiáltá „minek azt valakivel tudatni? — Azon napon, melyen ezen rágalom-sorokat olvastam — szilárd akarattal 's férfias elszántsággal támadtam meg Z. L. -dot; de ingerültségem — hihetőleg Z. L. által csakhamar tisztelt első alispánom tudomására juttatott. 'S ekkép másnap első alispán ur mind ketőnköt hivatott 's példátlan jó modorával 's tiszteletre méltó tekintélyével ingerültségemet lecsillapítá. És én a' rágalmazónak azon feltevélet alatt, ha méltatlan rágalmazását elismerve szavait visszahuzandja, megbocsátottam. Z. L. a' visszahuzást szentül fogadá. — 'S inem történet? A' Jelenkor 101-dik számában nig velő-szülte gondolatokkal a' visszahuzásnak oly értelmet törekszik adni, mintha visszahuzásra én kérttem volna meg őt, 's mintha a' reám fogott szavakat elismérem szerint is csakugyan mondomtam volna, hanem íróniai modorban, de szavaimnak íróniai hangnyomatát a' zajban ki nem vehette, hanem hogy azoknak oly értelmök volt, azt én Z. L. előtt becsületszavammal is erősítettem és így „a' kiejtést jelen módosítvány szerinti értelemben vétetni kívánja Z. L. — Ime ismét valótlanságot 's rágalmat akar reám kenni! Hivatkozom tisztelt első alispánomra mint békébiróra, hogy a' legerősebb szavakkal állítam, miszerint a' reám fogott szavakat föl nem kiáltottam 's azok fölkiáltására semmi okom nem volt 's nem is lehetett: mert a' rabok pénztárát én soha sem nem kezeltem, sem annak kezelőjét nem számoltattam 's ekkép gyanúra lehajlandóbb gondolattal 's keresve keresett okokkal sem lehetne alattomos czérlzámot következtetni. És mégis Z. L. így akar a' világ előtt megismertetni! — Z. L. igen jól tudja, hogy hol és hány zsidó vesz össze a' megyében, ánde azt nem tudja, vagy tudni nem akarja? (hogy milyen ellenörködésben tartja Ungmegye a' rabok munkáitai rendeltetését. — Az ungmegyei hajduk káplárjában nélkülözhetlenül megkivántatik az irástudás főleg azért, mert a' káplár rendeli munkákra ki a' rabokat 's ez viz jegyzőkönyvet arról, hogy hány rab hova rendeltek, a' munkákért járulandó pénzt pedig az illetők a' várnagynál fizetik le. A' várnagy és káplár által vezetett jegyzőkönyvek szakonkénti pontos vizsgálatára másodalispán, tiszti főügyész és számvevő megyeileg kiküldetvők, 's így tartatik ellenörködésben a' rabok munkáitai rendeltetése. És mégis Z. L. e' részbeni tudatlanságát is elárulva, bár mellékesen, a' vármegyét is rágalmazni nem iszonyodik! Illy eltorzított, félszeges tudósítás megczáfolása végett kérem t. Szerkesztő urat — hogy e' sorokat részint megység részint önmagam igazolására szórul szóra *) igtassa a' Jelenkorban. — F e k e s h á z y József Ungmegye középponti szolgabírójá.

Budapesti Napló (Jan. 8-án.) Irodalmunk nem költötven évszaki változatokhoz, tavaszt sem várva be, mindjárt új kezdetén indult ugymondhatni újabb virulásnak. Almanaehunk ez évre kettő jelent meg. „Orangyal" és „Ajándok". Dívat-lapjaink mindannyian továbbra is megmaradván új csinba öltöztek; tartalom-hiány sem okoz panaszt, hanem előfizetők rendkívül érezni látszanak az idő mostohaságát. Hírnapjaink jó egészségben vannak, habár egyik köpenyegét kedvezőbb szélnek fordította is, ezért átok nem száll fejére. Hölgyeinkről biztosan állíthatni, hogy kikben magyar szív dobog, ez évben sok virágot szedhetnek az irodalom mezejéről; mert r e g e n y e k és n o v e l l é k változatos alakban 's csak rövid időn feltűnt jelességektől közöltenek, és a' szerelmi 's hazafiai versek csak úgy gyűlnek halomra érlelődésünk koszorúival. De a' gyöngéd szívek édelgésitől komolyabb tőrre a' harci sivatagra menvén, itt sem találunk ijesztő rémalakokat, hanem a' béke olajága alatt csendben ünneplni látjuk a' had fiait és itt találunk egy oly tüneményt, melynek látására örömmel telik keblünk: „Hadi földírás" az, miről emlékezni akarunk, írta Korponay János es. kir. főhadnagy, 's magyar akadémiai levelező tag. Első kötetete most jelent meg, ő es. kir. főnöge István főhercegre ajánlvá; a' munka ritkasága miatt érdekesnek találunk fölé legközelebb Társalkodónkban bővebben emlékezni. — A' történet- vagy tulajdonképen politikai életrajz-téren Szalay Lászlóval találkoztunk, kitől előtünk fekszik: „Statusférjak és szónokok könyve. Első füzet, tartalma: Dupont, és - Fox. Pesten 1846." A' két jeles férfi életét vázolja 's oly adatokat 's felvilágosításokat közölve, melyek mindenre, kik a' nemzetek politikai fejlődését figyelemmel kísérik, nem kevésbbé tanulságosak mint érdekesek. Kuthy Lajos a' hölgyvilág előtt kedves tollát most szintolly érdekes tő-

*) Csapán a' személyeskedések mellőztével tette A' szerk

ren forgatá a' népelet vázolatát tüzvén ki ezéül; 's o' tekintetben nevezetes művének már három füzetit bírjuk diszkidásban „Hazai rejtelmek" cím alatt. Szerző jelenleg szívhez és észhez szólólag egyszersmind, nem egyes körökre, hanem mint látszik egész terjedelmű olvasó közönségre számított, azért a' hazai vidékek népszokásait élethíven, csaknem saját meztelenségökben tükrözi elő; miről habár regényalakban látjuk is, sok tanulságot meríthetünk; mert benne sok dolgot lelünk, miről nem sejtők mikép van, 's észrevesszük mikép nem kellene lenni. — Még egy munka küldetett be hozzánk: „Papi kiváltság (privilegium fori) a' jelen állás követelése é? idő 's körülmeny parancsolta szükség é? az egyházi rend bírói kiváltságának tervbe hozott megsemmisítése? fejtegeté Gundy Mihály Pécsen 1845. miről bővebben csak az egésznek figyelmes átolvasása után szólhatnánk. — Vachott Sándor regényalakkban látó olvasása után szólhatnánk. — Az „Életképek, tudósítás szerint Gaal J. jeles költeménye: „Testvér szózat" a' horvát nemzethez Zággrában német fordításban megjelenvén, ezennél több példányban kelt el helyben és környékén. Ennyit az irodalomról; 's most térjünk át napi eseményink sorozalára: Horvát István hazánkfiát, az annyi érdemű 's hazai és irodalmi ügyeinkben oly roppant encyclopaediai készületű 's olvasottságu férfiút, a' magyar literatura egyetemi tanárát derék tanítványi hosszas és súlyos betegeskedéséből felüdülése közben újvi emlékek arany iróttal ajándékozták meg. — A' beköszöntött farsang folytára több rendű társasági táncvizgalm van létesülöben 's ezt az illető lapok örömbangzó kiáltással hirdetik; nekünk az ellen, hogy az emberek vízgadnak, semmi kifogásunk, de mégis igen esodálkozunk, hogy midőn az élelmi szükség minden más igény fölött túlnyomó hatással bír, legfőbbet tánczol a' világ hajai közepett. Többek közt a' fiatal orvosok által adandó táncvizgalmról is tételt említés; mi azonban bizonyos kűföbül tudjuk, miszerint a' gyógyászok nem nagyon igyeksenek praxisukat e' téren is kiterjeszteni 's most annál kevésbbé, mivel előbbi szán lékük létesítésére választott elnöküket a' halál elragadta, 's a' közszeretben állott pályaosztályost gyászolni fogják. — A' redouternek legújabb disztitellese 5000 frtba került; más szintem kevésbbé nemes mulatozási czélu termék butorzására csak 3000 pfo forintot szándék fordíttatni; e' kettős összeg mily szép tőke hogy egy rendszeres család becsülettel tengesse éte napjait! — A' magyar dicsőségére a' katona-fogdozás ideje lejárt, de a' halászat 's madarászat nem, sőt főleg e' két utolsó most került nagy divatba fővárosinkban az ifjuság közt; — mert kit hálóval, kit édesgető maszaggal, kit léppel kerítenek a' szép gyalomba vagy fényes kalikába; hol főleg a' ledérek 's nyálakók az anyagi és szellemi esemégszet özőnében igen jól érzik magokat. Bár más körök ne követnék e' horgászati szokást, mert ha ez ott is elharapozik, félhetni, hogy itt és ott ellenszenv, antagonismus 's ez által valódi szomorú nóta fejlődik a' toborzási divatból. — Színészeti ügyeink a' szomszéd fővárosban darab időre ismét pangani fognak; mert Forst pesti német színházberló oda kiterjesztette pártfogását, minden esetre kár volt elszalasztanunk az alkalmat. Nemzeti színházunkban kedvetlenítő napi események vagyunk tanui; a' divatozó gyakor elhalasztás, betegség, távollét, játékesere sokat árthatnak színházunk jóra fordult ügyének. Szentpéteryt most Száki pótolja; mások helyébe egy pár vendég érkezett; Szigetit folyton farszjátják; színházunk ez egyedéről már majd minden lap kimondá véleményét, 's hogy belőle jó színész válhatik, nem kételkedünk, de azon szokásá vált hanghamisítást csakugyan elhagyhatná. E' sorok berekesztése előtt meg kell említenünk egy kised. „Ne felejtset, melyben Ney Ferencz, a' kisededovát képező intézet igazgatója, a' kisededovás alapelveit adja röviden elő magyar és német nyelven; e' röpiratkára a' vidéki kisededovó intézeteket kívánjuk leginkább tenni figyelmesekké, melyben mint egy dióhéjban foglaltatik a' kisededovás lényege, mi is a' nevezett igazgató urnál egy egy váltó garason kapható.

Ausztria.

Bécs jan. 2-án. Miklós orosz czár ünnepélyes tiszteletére dec. 31-én a' bécsi hadi őrség 's az ausztriai katonaságnak a' környéken állomásozó egyéb osztljai teljes pompában a' vár és skót kapu közt téren felállíttattak, melynek megtekintését ő felsége az ausztriai esászár — éjszaki magas vendégével — az uralkodó 's özvegy esászárné, nemkülönb Zsófia, Hildegard és Mária főgnök kíséretében méltóztatott végezni. Délben katonai nagy ebéd tartott, este pedig az egész udvar czári vendégével a' várszínházban élvezé a' darab remek előadatását; honnan visszaérkezvén az uralkodó esászárné teremben a' teázással végeztetett a' napi társalgás. Másnap — mint újév ünnepén az udvarnál családí ebéd rendeztetett, melyben Miklós czár is részt vett, ki jan. 2-án délelőtti 9 órakor Olmüczön át birodalmába visszaindult. Az Ungar és Honderű jóslásai tehát a' czár Pestre rándulásáról nem teljesültek ez uttal.

Trieszthen dec. 22-dike körül esti 9 óra után erős, hullámingású földrendülés tapasztaltott, mely éjszaka-déli irányban mintegy három másodpercig tartott. Ót napi hős esőzést után a' földrengés előtt két órával az időjárás igen szépen földerült, mire azonban a' láthatár hirtelen befellegett, 's átláthatlan vastag ködbe borult. Itt, mint Velenecében is úgyszinte Fiumeváros, és környékén — hol a' földingás hasonlag igen érezhető vala, e' ritka tüneménynek egyéb követkevénye nem volt, mint a' történhető vész félelme, mit illy események mindenkor szoknak okozni. Lajbachban, mint rebesgetik, az erős rázás következtében, több épület össze meg összehasadozott. — Dec. 22. 1842. aug. 30-ától fogva, midőn ő es. k. főnöge István főhg. a' Schönberg melletti Ruszbach folyamra építendő hídvezet alapkövét letévé Tyrolban, annak építé-

se hatalmasan előhaladt már. — Hír szerint a' velencei lagunák fölött, a' lombard-velencei vaspálya miatt egy német mérőföldnyi hosszú hidat építtetni szándékoznak. (Gazetta di Milano 24. dec.)

Amerika.

Az északamerikai statusok congressusa dec. 1-jén ült össze. Ezen congressus a' szabad statusok alakulása a' 29-ik. Az elnök szokásos jelentése dec. 2-án nyújtott által. Mind két ház tagjait nagyobb részt demokratái szellem lekesíti, mely elv a' tanácsosoknál 6 szótöbbséggel bír, a' képviselőknél pedig úgy áll, mint 2: 1-hez. A' congressus-megnyitáskor az alsóházban 115 tag volt jelen, 's megnyitási szertartások után a' szónok-választás kezdetett meg, mely megbízatásra John W. Davis Indianából 77 szóval, tehát az összes szavazatok 2/3-ával választott meg; ezen választást nagy jelentékűnek tekintik, minthogy az által a' nyugati statusok növekvő 's a' déliek hanyatló befolyási hatalma bizonyult be. Az elnökjelentés — mint szokás — az isteni gondviselés iránti hálával kezdődik, hogy t. i. az egyesült statusok hatalmának emelkedése az idővel egyiránt halad; ezután dicsőremléssel említtetik az egyesület alkotóványa, melynek jótékony befolyása legelőkelőbbül hat a' szabad statusok erejére 's érdekének felvirágoztatására. Majd kiereszkedik a' külhatalmasságokkal viszonyok megemlézésére, mikre vonatkozólag megjegyzi: mikép az elnöknek (Polknak) maximája: „mit sem kívánni, mihez joga nincs, 's mit sem engedni abból, mit részére a' nemzetek igazsága biztosított; említi: miként a' lefolyt évben elhatározott szándoka volt a' külhatalmasságokkal barátságos egyetértésben maradni 's ezt fenntartani, de egyszersmind készen áll minden lehető megtámadás férfias fogadására 's a' tán megrohanható unio jogai védelmére. Texas bekebelesítését köv. szavakkal vázolja: mihelyt Texasnak unioi felvétele a' congressus által elfogadott, azonnal a' két köztársaság egyetemes befolyásával a' bekebelesítő határozat foganatba is tétetett. Ennélfogva az elnök mit sem kételkedik, hogy a' congressus mind abban, mi az ujan bekebelezett status jóllété 's érdekeire czélzó, méltányos szabadelvűséget gyakorland; hogy Texas soha se bánja meg azon tettét, mely szerint egy csillagu czimerét az egyesület dicsőséges csillagesoport czimeréhez melléklés ezzel azonosítá. Megemléstetnek a' Mexicóval Texas miatt keletkezett izellenségek, de azoknak kellemetlen eredményök nem lett, minthogy Mexico fenyegetőzésével cselekvőleg fellépni nem bátorkodott, az egyesület hadi parancsnoka pedig ezalatt a' congressus határozatát mind szárazon, mind vizen végrehajtá; sőt a' mexicói köztársaság — hogy felzavart belélettél mielőbbi rendbe hozhassa, készen nyilatkozott az egyesület kormányával alkudozásba boesátkozni, mely akarát a' washingtoni kabinet szívesen hódolva felhatalmazottját ezen szándék sikeres eszközésére nov. 10-én elküldé 's jelentéstevő elnök hiszi, hogy annak ohajtott eljárásával még ezen congressushoz nyujthat megnyugtató jelentést. — Innét az Oregon-ügyre tér át; mely kérdés feletti nyilatkozata a' londoni börtzére először oly kedvező benyomást tón, hogy a' pénzkelet és kamatláb észrevehetőleg emelkedni kezdett, minthogy Polknak ezen ügyben tett nyilatkozata inkább béke, mint háborura látszott támaszkodni; azonban a' londoni lapok azt egészen más értelemben fejtegetik, mi az illetőket nem kis aggályba ejté. Polk nevezetesen rövid kivonátát adja azon alkudozásoknak, melyek 1818, 1824, 1829 és 1843ban Oregon-vidék ügyében Amerika és Anglia közt történtek; mely kivonatot azon kijelentéssel kíséri: hogy ő ezen ügyben most nem tett mást, mint két utóbbi elődének az angolokhoz tett indítványát ismétlé, vagy is: hogy az egyesület birtokhatárát észak felé a' 49-ik fok képezze, de a' Columbia folyóni szabad hajózhatóság különös kikötésével. E. e. indítványt a' brit kormány félre vetette. „Ékép tehát, — mond Polk — a' brit kormánynak rendkívüli 's mértékteleen kívánatai, úgy hasonlóan ezen indítvány félre vetése, melyet elnök csupán elődei iránti tiszteletből tett folyamatba, nyilvános bizonyossági annak, hogy oly kiegyenlítés, mely az éjszaki statusokat kielégíthetné, létre nem hozhatik; ily meggyőződésben levén a' kabinet a' félre vetett alkudozást később visszavévé 's helyette kimondá az unio egyik birtokjogát az egész Oregonra. A' polgárisult világ ezen kijelentésben az egyesült statusok részéről valódi következetes lépést látand 's a' washingtoni kormány az elvállalt felelősség terhe alatt mindent el fog követni, hogy ezen szándéka meg ne hiúsuljon. „Láthatni tehát, mikép Polk szorosan ragaszkodik az unioinak Oregon feletti birtokjogához 's ajánlja a' congressusnak, hogy az 1827-ik évi aug. 6-án aláírt Oregon-vidék gyarmatosítását kölesönösen megállapító szerződés határidejét ennek értelmé szerint Angliának felmondani 's a' közbeneső év alatt megtenni azon előkészületeket, melyek az illető vidék birtokba vételére szükségesek; különösen: az egyesült statusok hatósági jogát ki kell terjeszteni a' kérdés-alatti egész vidékre 's az ott letelepültek védelmére; a' sziklahegy felé

vezető utvonalon katonai állomások állítandók 's Washingtonban postaközlekedés, mely azon vidékre minden hónapban ránduljon, 'stb. — A' javaslatokat pedig azon módokról: mikép lehetne Oregon fölött az éjszaki statusok elvitatlan birtokjogát minél inkább biztosítani, az elnök a' congressus elé terjeszti, mely — ha bölcseségénél fogva a' fölterjesztett javaslatnál jobbat 's tökéletesbet találand — a' nagy czélelésre, azt elnök teljes szívéből sajátjává fogadandja. Ha pedig a' congressus jónak látandná a' szerződést felmondani, akkor a' határvé bevégeztével megjövend az idő, melyben az Oregon feletti nemzeti jogot vagy lényekkel bizonyítunk 's erőhasználassal védenünk, vagy pedig azzal felhagynunk kell, mi megem történetük a' nélkül, hogy vele egyszersmind a' szabad nemzetországos becsülete országos érdekei fel ne áldoztassanak, magától értetni. „Ezután a' jelentés érinti azon levelezéseket, melyek f. évben Anglia és Amerika közt tétettek, 's azok egyes darabjait a' congressus vizsgálata alá terjeszti 's azonnal hozzá teszi: hogy miként az egyesült statusok kormánya Európa bármelyik tartományába belügyeibe avatkozni nem akar: úgy nem fogja tűrni, hogy az európai kormányok Amerika otthoni dolgaiba befolyjanak már csak azért is, mert az európai uralkodóknál gyakorlatba vett hatalomsúly miatti féltékenység Amerika viszonyira nem alkalmazható. Egy negyedszázad előtt a' congressushoz benyújtott elnökjelentés világosan kimondá az egész világnak azon elvet: mikép „Amerika szá. az földé azon független és szabad állásnál fogva, melyet számára biztosított a' nép, többé nem tekintethetik úgy, mint gyarmatosítható tárgyat, melyet bármelyik európai kormány tetszése szerint rakhathat meg vételepekké. „Ezen elvet Amerika polgárai sokszorozott erővel fogják életbe léptetni azonnal, mihelyt egyik vagy másik európai hatalmasság Északamerika száraz földén hasonló kísérletet bátorkodnék tenni. Elnök elismeri azt, hogy a' már fenálló jogok bármelyik európai hatalmasság részére nyilatkozzanak is — tiszteletben tartandók: de épen úgy kötelessége az éjszaki statusoknak saját érdekek 's biztonságuk elősegítése végett eszközölni azt, hogy törvények az egész vidékre kiterjesztessenek 's tiszteletben tartassanak, 's kötelességet tudatni a' világgal ama szigorú politikáját, minél fogva Északamerika bármely vidékén ezental semmiféle gyarmat vagy uralkodás meg nem alapítható, az egyesült statusok megegyezése nélkül. Ezután említi a' porosz kormány által amerikai consula miatt szenvedett 's fölterjesztett sérelmet, mely a' congressustól orvosolást vár, nemkülönbben előadja a' Spanyolországgal kötött szerződést. A' laplatai zavaros ügyek szinte megemléstetnek, de a' nélkül, hogy a' francia és angol kormányok beléavatkozása érintetnék; az amerikai pedig megjegyzi: mikép ez alapelveinél fogva azokba nem avatkozhatott. Franciaországra vonatkozólag következőleg fejzi ki magát az elnök, „Maga Franciaország, régi szövetségesünk, azon ország, melyet a' miénkel hasonló érdek buzdított a' tengereken szabad közlekedés fenntartására, azon ország, mely Luiziánától elálltával nekünk utat nyitott a' mexicói öbölhöz férkezhetésre 's mely évről évre szerencsésb érdekviszonyba jött velünk, legujabban azok sorába szegődött, kik mindent elkövettek, hogy az egyesült statusok Texast be ne kebelesíthessék; de ezen ellenmüködést meg hiúsítá Északamerikának doctrinája, mely az önuralkodás hatalmas eszméjét meszke népek keblében is felkelte 's csak ennek tulajdoníthatni, hogy Texas népsége majd egyes akarattal a' bekebelesítés mellett nyilatkozott. Ezen példából megtanulhaták az európai hatalmasságok, mily czélszerűtlenek a' diplomatikai mesterségek és fogások oly földön, hol az önuralkodás rendszere vált közönségsé. — Ezek után a' köztársaság belügyeit érinti, 's azokat teljesen megnyugtató állásuaknak mondja. A' bevételek jan. 13-án mult finanziaevben tettek 29,769,133 dollárt, mely összegből 27,528,112 d. vámbevétel 's 2,270,022 d. státusjavak váltásáértéke; a' kiadások pedig 29,968,206 dol. 98 cent. rugtak; melyből 8,580,175 1/2 d. státusadóságok törlesztésére fordított. Ezen adósság 1845. oct. 1-én tett 17,075,445 dollárt, és 52 cent; 's rövid idő alatt az egész le fog tisztáztni; mely célra tett ez évi fizetés nagyobb leende, ha a' mexicóval költséges surlódások közbe nem jönek. A' státuspénztárban jun. 1-én találtatott 7,658,306 d. és 22 cent. fölösleg. A' behozatal a' közelebb mult évben tett 117,254,564 dol. értéket 's ebből közel 102 millió értékben fogyasztatott el; a' kivétel pedig 114,646,606 dollárra rug, melyből 99,291,776 dollár érték tisztán belföldi természetű vagy készítvény volt. Ezen kimutatások után Polk ajánlá a' mostani tarifméréséklést 's hasonló a' kormánybankra nézve szinte. — Az indianusokkal viszonyokat kielégítőnek vallja 's mint örvendetést említi: hogy köztük is a' polgárisodás magva mind inkább kezd csirázni; egyedül a' Cserokizek közt tartanak folyvást a' viszálykodások. A' szárazföldi kis hadsereg szaporítás nem ajánlatik, de a' ógós a' tengeri erő 's különösen az e' célra használhatigeni üseké, még pedig arány-

lag a' más tengeri hatalmasságok nagyobbított tengeri erejéhez.

Spanyolország.

A' Posdata erősíti: hogy a' spanyol kormány a' cultus és papság szükségére 1843-ik évfolyam alatt 87,524,697 reallt fizetett, a' nélkül, hogy a' 120 ezer fanega (1 fanega = 25 font) gabonát hozzá számítná, mely kiosztatott.

Portugália.

Portugáliában ismét pénzülszükség jelentkezik a' kormány részéről, mi annál meglepőbb, mivel a' cortes megnyugtására gr. Tojal pénzügyminiszter nyilván kijelenté: mikép a' deficitek már letisztáztták 's jövő finanziaevre mintegy 31 conto fölösleg marad; így a' következes meg hiúsítá a' hibás számítás, minthogy nemcsak fölösleg nincs, sőt a' kormány újabb — 500 conto kölesönvétel iránt alkudozik, mivel szorultsága oly nagy, miszerint köz hivatalnokinak fizetésével is már két hónapra tartozik, mi leginkább onnan magyarázható, hogy a' statusjövedelem egyik leggazdagabb ágát — a' dohánykezelést már előre 1846-ik május hóig elzalogosítá. Ezen bajhoz járul még az is, hogy a' nép Azorokból sergenként vándorol Braziliába 's idejét látja tiltólag fellépni, ha a' szigetországot nem sokára néptelenül látni nem akarja. Miből jelenleg a' földműves Portugáliában némi nyereséget ház, az a' burgonya, minthogy ez országban a' nevezett veteményfaj épségben maradván, majd minden körülfekvő tartományok ide sietnek annak összevásárlására; az innét eredt nyereséget azonban nem kis mértékben csökkenti a' szüret silányága 's mostoha fizetése.

Anglia.

A' reformbill megbontá ugyan az aristokrátiának kizárólagos befolyását az alsóházi tagok választásiba, 's ezen képességet az osztályok anyagi és szellemi qualificatioihoz mérte, de ezen bill meghagyta mégis az aristokrátiának, mint földbirtokosnak magányos befolyhatását ezen választásokba; azaz — ezen bill alá állta ugyan a' felsőház hatalmát, mennyiben ez francia képviselői elveket ültete át az angol constitutióba; de ezen hatalom még megállhat, mivel birtoklásánál fogva az alsóházba mégis befoly. Bizonyítá ezt a' Peel kabinetjével történt 1841-ik tory-restauratio. Ellenben a' gabnatörvények megszüntetése a' földbirtokosság hatalmát majd megsemmisíti, minthogy egy részről hatalmi alapját — t. i. a' jövedelmet csökkenti, más részről pedig a' földesur és haszonbérlelő közt fenálló viszonyt megszünteti. Ezental tehát a' jöszágtulajdonosok kénytelenek lesznek haszonbérlelőkkel szerződéseiket nem évről évre, hanem több esztendőre kötni, mi által ezek amazoktól mintegy függetlenekké tétetnek, 's így megszűnik az aristokratia befolyása az alsóházi tagok választására, melyet eddig függő helyzetben álló haszonbérlelők által gyakoroltak. Látható tehát, hogy bármelyik párt létesítse a' gabnatörvények megszüntetését, az a' felsőházban mind a' mellett nagy ellenzésre fog találni. A' reformbill kétszer fogadottat el az alsóházban 's a' felsőház annyiszor vetetett el; 's midőn a' képviselők azt harmadszor is átküldötték, egyedül pairszaporítás által fogadtathattor el a' felső parlamentben; azonban ekkor sem vala lehető annak létesítése, ha a' nép általános ingerültségbe nem hozott volna. Ezen viszonyok fordultak elő most is, whigek és toryk megegyeztek abban, hogy a' megnyitandó parlament első ülésében szóba hozassék a' gabnatörvények megszüntetése; 's innét indulva ki — most már nem az a' kérdés: vajjon eltöröltesenek é a' gabnatörvények? hanem hogy kik által töröltesenek el? mivel a' dolgok állását tekintve, ezen múltételre mind a' tory mind whig ministerség elégtelen; mert mindegyiknek — ha e' kitűzött kérdésben diadalhoz akar jutni, egy harmadik párt támogatására van szüksége; 's ha ezen támasztékot az első, vagyis a' league-párthban keresi, akkor rendelkezhetik ugyan pénzüll, mert a' leggazdagabb pénztözsérek e' pártnak emberei, de hiányzani fog a' népszerűség, vagyis a' munkás osztály részvéte, pedig ez teszi ám a' mai Anglia néptöbbségét úgy annyira, hogy hozzájárulása nélkül a' legkisebb gyárvárosban sem tartathatik gyűlés, mely az aristokratia előtt nyomatékosnak látszanék. Ezen osztály a' városokban úgy, mint a' megyék vagy grófságokban a' leaguerek (gabnatörvény elleni szövetség) edzett ellenzéke; így Manchesterben a' league 1842 óta nem vala képes gyűlést tartani a' chartisták hozzájok zlatása nélkül, vagy ellenkezőleg — kényszerülének szétosztlatni a' gyűlést; a' radicalok szinte tehetetlenek, mihelyt a' leaguetól elválnak, ellenben a' chartisták oly hatalomról rendelkezhetnek, mely a' népé, melyel tehát a' létesítés legbiztosabb. A' gabnatörvények, a' nép teljes ingerültségbe hozatása nélkül kereszttül nem vihetők; de ezen felingerelhetés nincs sem a' liberalisták, sem a' radicalok tehetségében, hanem egyedül a' chartisták képesek arra; ugy de ezekkel sem Peel, sem Russell kapcsolatba magát nem teheti. Azon miniszteriumnak, mely a' gabnatörvény-eltörlési kérdést kereszttül akarja vinni, új emberekből szükség állania, 's ezek közt Cobden sehogy sem hiányozhatik, de bezzeg ekkor is a' nép

